

OHJEET VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINNIN TEKEMISEEN

1.

Johdanto

Kuntaliiton hallitus on 8.6.2011 pitämässään kokouksessa hyväksynyt kuntien ja kuntayhtymien luottamushenkilöille, viranhaltijoille ja valmistelijoille sekä soveltuvin osin kuntien liikelaitoksille suosituksen ”Vaikutusten ennakoarvioinnista kunnallisessa päätöksenteossa.” Suosituksen tarkoituksena on vahvistaa kuntien päätöksenteon ennakoivaa ja kokonaisvaltaista huomioimista kunnallisessa päätöksenteossa.

Kunnallishallinnossa tehtävät päätökset ovat useimmiten mittavia ja laajoja, ja ne vaikuttavat kuntalaisiin ja kunnan talouteen. Keskeisiä kuntalaisiin vaikuttavia päätöksiä tekevät valtuusto ja kunnanhallitus. Tästä johtuen päättäjien tulee voida arvioida kokonaisvaltaisesti ja pitkällä aikajänteellä, millaisia vaikutuksia heidän tekemillään päätöksillä on.

Kun päätöksen tekijöille esitellään millaisia vaikutuksia heidän tekemillään päätöksillä on, valmistelun läpinäkyvyys lisääntyy ja luottamushenkilöt voivat ottaa vastuuta päätöksenteon vaikutuksista.

2.

Ennakoarvioinnin toteuttaminen Ristijärven kunnassa

Ennakoarvioinnin tavoitteena on jäsentää ja selventää valmistelu- ja päätöksentekotilannetta. Sen tarkoituksena on tukea moniarvoista ja läpinäkyvää päätöksentekokulttuuria. Ristijärven kuntaan on valmisteltu lomake ennakoarvioinnin tekemiseen (liite 1).

2.1.

Päätös vaikutusten ennakoarvioinnin toteuttamisesta

Esittelijän tehtävänä on päättää ennakoarvioinnin tarpeellisuudesta. Arvio tulee tehdä aina ennen valmisteluun ryhtymistä. Vastuu tarvearvioinnista on esittelijällä. Ennakoarvioinnin tarpeen arviointi tehdään ennakoarviointilomakkeella. Ennakoarviointilomake voidaan liittää päätöksen oheismateriaaliksi.

2.2.

Milloin vaikutusten ennakoarviointi tehdään

Ennakoarviointia ei tarvitse tehdä oikaisuvaatimuksissa, viran – tai toimenhaltijoiden nimeämissä, tiedoksi saatettavissa asioissa eikä myöskään erityisasiassa (mm. yksilöasiat).

Ennakoarviointi tulee tehdä, jos

- päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen, eri ihmisryhmille, kunnan eri alueille tai väestöryhmien välisiin terveyseroihin
- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan (esim. palvelurakenteeseen, alueen vetovoimaisuuteen, yksittäisiin yrityksiin ja/tai yritysilmapiiriin tai
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä tai kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai kyseessä on uusi palveluiden järjestämistapa

2.3.

Päätösvaihtoehdot

Päätösvaihtoehdot muodostetaan kolme. Nollavaihtoehdolla tarkoitetaan sitä, että mitä tapahtuu, jos asialle ei tehdä nyt mitään.

Vaihtoehto 1 tarkoittaa ns. maksimivaihtoehtoa, eli millainen päätösehdotus olisi parhaimmillaan, jos esim. talouden rajoituksia ei tarvitsisi ottaa huomioon.

Vaihtoehto 2 tarkoittaa kompromissivaihtoehtoa, eli millainen vaihtoehto olisi realistisin nykyisessä tilanteessa.

Mikäli jossakin asiassa ei voida tehdä maksimivaihtoehtoa, voidaan se jättää tekemättä.

2.4.

Vaikutusten ennakoarvioinnin näkökulmat (vaikutustyytit) ja vaikutusten ennakoarvioinnin tekeminen

Ennakoarvioinnin näkökulmat on johdettu kuntastrategiasta. Lisäksi mukaan on otettu tärkeinä näkökulmina yritykset ja ympäristö. Ennakoarviointi tehdään siten, että arvioidaan päätösvaihtoehtojen vaikutuksia kuntalaisiin palveluiden käyttäjinä, henkilöstöön ja / tai osaamiseen, kunnan prosesseihin ja rakenteisiin, talouteen, yritystoimintaan / yrittäjyyteen ja ympäristöön. Kaikissa tilanteissa ei ole tarkoituksenmukaista tehdä vaikutusten arviointia kaikkien näkökulmien osalta. Mikäli vaikutusten arviointia ei jonkin näkökulman osalta voida tehdä, jätetään se tekemättä. Yritysvaikutusten arviointia varten on tehty erillinen yritysvaikutusten tunnistamislomake (liite 2)

Tunnistamislomakkeen tarkoituksena on määrittää yritysvaikutusten arvioinnin tarve. Arvioinnin laajuus määräytyy lomakkeen KYLLÄ -vastausten määrän mukaan. Mikäli KYLLÄ -vastauksia ei tule yhtään, ei arviointia tarvitse tehdä. Yritysvaikutusten arvioinnilla päästään yritysystävällisempään päätöksentekoon ja pystytään huomioimaan paremmin elinkeinoelämän tarpeet.

Vaikutusten ennakoarviointi tehdään liitteenä olevan ennakoarviointilomakkeen mukaisesti.

3. Päätösesityksen tekeminen vaikutusten ennakoarvioinnin pohjalta

Ennen päätöksentekoa esittelijä vertailee eri päätösvaihtoehtoja ja vaikutuksia toisiinsa ja kirjoittaa vertailun tuloksen perustelutekstiin ottamalla kantaa eri vaihtoehtoihin.

Vaihtoehtojen vertailun jälkeen esittelijä esittää päätettäväksi parhaimpina pitämänsä ratkaisuvaihtoehdon tai vaihtoehtoisesti sovelletun uuden vaikutusten arvioinnin pohjalta tehdyn uuden ratkaisuvaihtoehdon.

4.

Päätöksen seuranta

Kun päätös on tehty, tulee päättää miten ja millä aikataululla päätöksen toteutumista ja vaikutuksia arvioidaan.

LIITTEET:

- yritysvaikutusten tunnistamislomake
- ennakoarviointilomake

YRITYSVAIKTUSTEN ARVIOINTILOMAKE

Päätökset, josta tehdään aina arviointi:

Arvioinnin tarve määritetään tämän tunnistuslomakkeen avulla.

- *Arviointia ei tehdä rutiinipäätöksistä, joita ovat esim. erilaiset lakisääteiset luvat, yksittäiset pienhankinnat ja kaikkien osapuolten kannalta ennakoitavat toimenpiteet. Henkilövalinnoista ei suoriteta arviointia.*

Arvioinnin laajuus

- *Arvioinnin laajuus määräytyy Kyllä -vastausten määrän mukaan. En osaa sanoa -valinta (EOS) on tarkoitettu kysymyksille, joita ei ole mahdollista määrittää Kyllä- tai Ei-vastauksiksi.*

Mikäli Kyllä-vastauksia ei tule yhtään, ei kirjallista arviointia tarvitse tehdä. Yritysvaikutusten kartoittaminen todetaan kuitenkin kirjallisesti.

Arvioitava asia: _____

Toimielin/päätätjä: _____

Arvioinnin tekijä: _____

Yritysvaikutusten tunnistamista helpottavat kysymykset

Vaikutukset kuntatasolla

Koskeeko päätös hankintalinjauksia tai palvelutuotannon ulkoistamisperusteita?

Poikkeaako päätös kunnan aiemmasta linjasta?

Vaikuttaako päätös yritysten haluun sijoittua paikkakunnalle?

Vaikuttaako päätös kunnan vetovoimaisuuteen

Muu vaikutus, mikä _____ ?

KYLLÄ	EI	EOS

Seudulliset vaikutukset

Vaikuttaako päätös seudun elinkeinorakenteeseen?

Vaikuttaako päätös yritysten toimintaedellytyksiin seudulla?

Vaikuttaako päätös seudun työllisyyteen?

Muu vaikutus, mikä _____ ?

Yritystason vaikutukset

Riippuuko yritystoiminnan aloittaminen, laajentaminen tai jatkuminen päätöksestä?

Vaikuttaako päätös yritysten kustannuksiin tai investointeihin?

Vaikuttaako päätös yritysten työvoiman saantiin tai logistiikkaan?

Vaikuttaako päätös yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin?

Muu vaikutus, mikä _____ ?

Lyhyt kuvaus päätöksen positiivista vaikutuksista yritystoimintaan:

Lyhyt kuvaus päätöksen negatiivisista vaikutuksista yritystoimintaan?

Onko olemassa todellisia vaihtoehtoja negatiivisten vaikutusten pienentämiseen?

Ei _____ Kyllä _____ millaisia? _____

Ovatko päätöksen vaikutukset yrityksiin

_____ välittömästi ilmenevinä _____ pidemmällä aikavälillä ilmeneviä, millaisella _____

___ suoria ___ epäsuoria

LOMAKE päätöksen ennakoarviointiin

Asia:

Toimielin:

Valmistelija:

Kokous, pykälä:

Esittelijä:

Ennakoarvioinnin tarpeen arviointi:

___ Ennakoarviointi tarvitaan =>vaihtoehdotarkastelu päätöksen liitteeksi/oheismateriaaliksi

___ Ennakoarviointia ei tarvita

	Päätösvaihtoehto 0= (asialle ei tehdä mitään)	Päätösvaihtoehto 1= (maksimivaihtoehto)	Päätösvaihtoehto 2= (kompromissivaihtoehto)
Vaikutukset kuntalaisiin ja palvelujen käyttäjiin			
Vaikutukset henkilöstöön ja/ tai osaamiseen			
Vaikutukset kunnan prosesseihin ja rakenteisiin			
Taloudelliset vaikutukset			
Vaikutukset yritystoimintaan/ yrittäjyyteen			
Vaikutukset ympäristöön			

Kirjoita tekstiä taulukkoon ao. vaihtoehdon kohdalle.

Ennakoarviointia ei tehdä yksilöä koskevista asioista, oikaisuvaatimuksista, viran-/toimenhaltijoiden nimeämisestä ja tiedoksi merkittävistä asioista.

Ennakoarviointia ei myöskään tarvitse tehdä, kun kyseessä on lausuntoihin, kirjeisiin tai esityksiin vastaaminen.